

10. EVROPSKI KONGRES DELOVNEGA PRAVA IN SOCIALNE VARNOSTI

10th European Congress of Labour Law and Social Security

V času od 21. do 23. septembra je potekal v španskem mestu Sevilji 10. Evropski kongres delovnega prava in socialne varnosti, ki sta ga organizirala Mednarodno združenje za delovno pravo in socialno varnost (ISLLSS) in špansko matično združenje. Letošnjega kongresa se je udeležilo več kot 600 strokovnjakov zlasti iz evropske akademske sfere, iz univerz in drugih raziskovalnih ustanov, prišli pa so tudi nekateri kolegi iz latinskoameriških, kitajskih in drugih univerz. Iz Slovenije so se kongresa udeležile: prof. dr. Polonca Končar (sicer tudi članica izvršilnega odbora ISLLSS kot predstavnica slovenskega matičnega društva), prof. dr. Barbara Kresal (uradna referentka na letošnjem kongresu) ter med drugimi doc. dr. Etelka Korpič Horvat, doc. dr. Darja Senčur Peček in avtorica tega zapisa, dr. Katarina Kresal Šoltes.

Glavne teme plenarnega dela kongresa so bile:

- delovno pravo in delovna razmerja v luči ekonomskih in socialnih sprememb
- pravice kolektivnega pogajanja v času globalne ekonomije in
- socialna varnost brezposelnih oseb.

V okviru **prve teme** so uvodni predavatelj prof. dr. Miguel Rodriguez-Piñero y Bravo-Ferrer iz Španije, moderator prof. dr. Jean-Michel Servais iz Belgije ter najavljeni referenti iz posameznih držav, predstavili in analizirali aktualna vprašanja s področja individualnega delovnega prava, tako z mednarodnega kot nacionalnega in EU vidika.

Velike pozornosti je bilo deležno vprašanje *segmentacije zaposlenih* ter različno delovnopravno varstvo *rednih in prekernih delavcev* kot posledica trenda fleksibilnosti zaposlovanja in vedno večjega izločevanja posameznih delov delovnega procesa na zunanje izvajalce. Tak trend zlasti poslabšuje delovnopravni status ranljivejših skupin zaposlenih, med njimi še zlasti mladih, žensk, starejših, migrantov, delavcev z družinskimi obveznostmi, idr. in tistih oseb, ki sicer opravljajo delo zunaj delovnega razmerja, je pa njihov odvisen položaj od naročnika (delodajalca)

primerljiv z delavci v delovnem razmerju. Gre za izraz regresivnega trenda delovnega prava, s katerim se soočajo države evropskega socialnega modela v luči globalne ekonomije. Teorija je do tega trenda kritična, vprašanje pa je, ali evropska in nacionalne politike hočejo in zmorejo ta trend spremeniti. Izpostavljena je bila tudi slovenska perspektiva, ki jo je evropskim kolegom predstavila prof. dr. Barbara Kresal, ki je ta splošna vprašanja navezala na slovenski primer zakonodaje in prakse na področju usklajevanja poklicnega in družinskega življenja.

Prevladujoče stališče predavateljev in razpravljalcev je bilo, da je treba zagovarjati progresivni in ne regresivni razvoj delovnega prava, človekovih pravic in dostojanstva delavcev ter si prizadevati za takšen razvoj delovnega prava in delovnih razmerij, ki zmanjšuje segmentacijo delavcev in zagotavlja varstvo zaposlitve ter dostojne delovne pogoje vsem osebam, ki opravljajo odvisno delo za drugega in ki tako varstvo potrebujejo.

V okviru **druge teme** je uveden celovit prikaz pravic kolektivnega pogajanja po mednarodnem pravu ter prikaz najbolj aktualnih vprašanj na tem področju kolektivnega delovnega prava podala prof. dr. Fausta Guarriello iz Univerze v Pescari, zaključne ugotovitve in moderiranje nacionalnih referentov in razpravljalcev pa je prevzel prof. dr. Antoine Lyon-Caen iz Univerze v Parizu.

Med aktualnimi vprašanji je bilo izpostavljeno zlasti vprašanje oblikovanja ustreznih *transnacionalnih ravni kolektivnega pogajanja, tako na EU ravni kot na ravni multinacionalnih družb*. Gre za vprašanje oblikovanja učinkovite ravni kolektivnega pogajanja, ki naj bi ustrezala tistim ravnem, kjer se dejansko sprejemajo najpomembnejše odločitve makroekonomske socialne politike držav članic EU oziroma managerske odločitve znotraj povezanih podjetij multinacionalk. Gre za pereč problem, kako zagotoviti učinkovita kolektivna pogajanja, upošteva, da so kolektivna pogajanja tradicionalno potekala in se razvijala znotraj nacionalnih ureditev, niso pa bila doslej dovolj razvita na transnacionalnih ravneh.

Konkreten izraz tega vprašanja je bohotenje t.i. *soft law*, ki se sprejema v različnih pravno nezavezujočih aktih kot so deklaracije, okvirni sporazumi, kodeksi dobrih poslovnih praks, itd., na račun pravno zavezujočih delovnopravnih virov, med njimi tudi kolektivnih pogodb. Na to vprašanje sta poleg uvodničarke in referentov polemično razpravljala tudi prof. dr. Roger Blainpain in prof. dr. Manfred Weiss.

Na to vprašanje se navezuje tudi problematika prekomernega omejevanja pravice do kolektivnega pogajanja in kolektivnega ukrepanja kot izhaja npr. iz kontroverzne sodne prakse SEU v zadevah Laval, Viking idr., kot tudi iz nacionalnih

primerov omejevanja kolektivnih pravic javnih uslužbencev ali problematike ne-učinkovitosti nacionalnih sindikalnih gibanj pri varstvu interesov delavcev v luči globalne ekonomije.

Tretja plenarna tema se je nanašala na vprašanje socialne varnosti brezposelnih oseb. Uvodno predavanje je podal prof. dr. Jozsef Hajdu iz Univerze v Szegedu, v programu najavljene referente in razpravo pa je moderiral prof. dr. Ludwik Florek iz Univerze v Varšavi.

Čeprav so vse evropske države pristopile k mednarodnim dokumentom s področja človekovih pravic, ki zavezujejo države članice k *progresivnemu razvoju pravice do dela*, v okviru katere si mora država prizadevati z vsemi svojimi razpoložljivi sredstvi tudi za polno in produktivno zaposlitev (6. člen Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, 1. člen Evropske socialne listine), pa je *vedno večja brezposelnost*, zlasti med mladimi, pereč problem vseh evropskih držav.

V tem okviru je posebnega pomena prav sistem socialne varnosti brezposelnih oseb, ki naj bi bil zasnovan tako, da *ustrezno dohodkovno varuje* osebe v obdobjih med zaposlitvami, ko zaradi izgube zaposlitve izgubijo tudi vir pridobivanja dohodkov za preživetje sebe in svoje družine (denarno nadomestilo) ter na drugi strani z ukrepi aktivne politike zaposlovanja *omogoča in spodbuja zaposlitvene sposobnosti in iskanje zaposlitve* brezposelne osebe (ukrepi izobraževanja in usposabljanja, priprave na zaposlitev ali samozaposlitev, finančne spodbude delodajalcem za zaposlitev brezposelnih oseb, idr.).

Zakonodajalec mora pretanjeno porazdeliti *odgovornosti in finančna breme* na med državo, posameznikom in delodajalci ter ustrezno urediti *razmerja med javno službo zaposlovanja in zasebnimi agencijami* kot posredniki in promotorji zaposlovanja. Gre za iskanje ustreznega ravnotežja med *instrumenti za varstvo zaposlitve*, (ki jih OECD meri s t.i. EPL indeksom; odpovedni roki, odpravnine, kolektivni odpusti, postopkovna pravila odpovedi, varstvo posebej ranljivih kategorij delavcev, obveznost obveščanja in sodelovanja sindikatov in služb za zaposlovanje, idr.), ter na drugi strani *instrumenti pasivne in aktivne politike zaposlovanja*, s katerimi zakonodajalec lahko razbremenjuje delodajalce na račun države in posameznikov (proračunsko financiranje ukrepov aktivne politike zaposlovanja, skladi za odpravnine, daljše prejemanje nadomestila na račun krajših odpovednih rokov, strožje pogojevanje pravice do nadomestila, itd.).

Z vidika pravice posameznika do denarnega nadomestila med brezposelnostjo in vključitve v ukrepe APZ je zlasti občutljivo vprašanje *določanja in preverjanja pogojev za pridobitev teh pravic* v zvezi z ugotavljanjem premoženja ali pridobivanja drugih dohodkov brezposelne osebe kot tudi njene pripravljenosti, da mora sprejeti tudi drugo delo, čeprav to glede zahtevnosti in pogojev bistveno odstopa od njene prejšnje zaposlitve oziroma njene izobrazbe in usposobljenosti.

Na programu kongresa sta bili **dve okrogli mizi**, prva na temo *javnih in zasebnih zaposlitvenih agencij kot najetih posrednikov*, z moderatorjem prof. dr. Remedios Roqueta Buj iz Univerze v Valenciji, in druga na temo *ranljivejših skupin delavcev za socialno in delovno izključitev*, z moderatorjem prof. dr. Stephen Adlerjem, predsednikom Nacionalnega delovnega sodišča iz Izraela. O pomenu in vlogi *sodne prakse* v luči sodobnih sprememb delovnega prava pa smo udeleženci lahko razpravljali na posebni **delavnici** zadnji dan kongresa.

Udeleženci kongresa smo lahko izmenjavali svoja spoznanja in stališča ter navezovali stike za možna prihodnja strokovna sodelovanja tudi na **ob kongresnih družabnih dogodkih**, ki jih je pripravil organizator. Spoznavali smo bogato kulturno in arhitekturno dediščino Sevilje, ki je kulturna, umetniška in finančna prestolnica južne Španije in glavno mesto pokrajine Andaluzije in ki še danes izžareva močan pridih arabske kulture iz več kot 500 let trajajočega obdobja vladanja Mavrov. Zlasti nam bo ostal v spominu večerni ogled in sprejem v prekrasni kraljevi palači *Alcazar* in njenih vrtovih ter ognjevit španski temperament plesalcev *flamenga*.

Vsekakor so tovrstni kongresi eden od osrednjih regionalnih evropskih strokovnih dogodkov strokovnjakov s področja delovnega in socialnega prava, ki ga organizira na vsaki dve leti mednarodno združenje ISLLSS s sodelovanjem matičnega nacionalnega združenja. Izmenično z evropskimi kongresi se organizirajo tudi **svetovni kongresi** in leta 2012 bo potekal že **XX. Svetovni kongres**, v času od 25. do 28. septembra v Santiagu de Chile. Teme kongresa bodo: učinkovitost delovnega prava in vloga delovne inšpekcije, spolno nadlegovanje in mobbing na delovnem mestu, pravica do stavke in njen morebiten konflikt z drugimi temeljnimi človekovimi pravicami.

Član mednarodnega združenja je tudi slovensko "Društvo za delovno pravo in socialno varnost", ki pa zaenkrat še ni gostilo teh prestižnih dogodkov, jih pa bo mogoče kdaj v prihodnje. Pač pa slovensko društvo skupaj z Inštitutom za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani sodeluje pri organizaciji slovenske različice **nacionalnega kongresa**, ki vsako leto poteka pod imenom "*Dnevi delovnega prava*"

in socialne varnosti". Vsakoletni slovenski kongres je tudi odlična priložnost za prenos stališč, idej, novosti in dilem, o katerih teče diskusija na evropskih in svetovnih kongresih. Naslednji "**11. Dnevi delovnega prava in socialne varnosti**" bodo potekali 24. in 25. maja v Portorožu, vabljeni!

*Katarina Kresal Šoltes**

* Katarina Kresal Šoltes, doktorica pravnih znanosti, namestnica direktorja Inštituta za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani
katarina.kresal@pf.uni-lj.si
Katarina Kresal Šoltes, PhD, Deputy Director at the Institute for Labour Law at the Faculty of Law, University of Ljubljana, Slovenia